

Barbara Badowska-Średniawa
Krzysztof Andrzejewski

GDAŃSKI UNIWERSYTET III WIEKU JAKO ŹRÓDŁO INSPIRACJI DLA SAMOROZWOJU POMORSKICH SENIORÓW

W bieżącym roku akademickim 2009/2010 minęło pięć lat funkcjonowania Gdańskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku¹, który działalność rozpoczął w dniu 3 listopada 2004 roku mocą uchwały Senatu Uniwersytetu Gdańskiego z dnia 21 października 2004 roku (Uchwała SUG, 2004). Główną inicjatorką przedsięwzięcia była prof. dr hab. Halina Piekarek-Jankowska, ówczesna Prorektor ds. Kształcenia Uniwersytetu Gdańskiego, która wraz ze współpracownikami nakreśliła ramy organizacyjne i merytoryczne dla tego przedsięwzięcia (GUTW, 2009).

Uniwersytet Trzeciego Wieku przy Uniwersytecie Gdańskim powstał z myślą o aktywizacji intelektualnej i społecznej ludzi w starszym wieku – seniorów pragnących kontaktu z wiedzą, wykładowcami akademickimi, ludźmi nauki. Celem przedsięwzięcia było także otwarcie środowiska uczelni na potrzeby seniorów, nieposiadających najczęściej już od wielu lat bezpośredniego kontaktu z ośrodkami edukacji, by mogli oni aktywnie uczęszczać na kierowane do nich bloki tematyczne zajęć, realizowane w formie wykładów, warsztatów tematycznych, lektoratów języków obcych oraz zajęć ruchowych. By ten ambitny program zrealizować, należało opracować i wdrożyć optymalny dla docelowej grupy wiekowej program edukacyjny.

Zasadne zatem było zaproponowanie jako jednego z celów kształcenia seniorów: zrozumienia świata połączonego z umiejętnością jego interpretacji. Bez zrealizowania tego celu niemożliwe wydaje się bowiem uczestnictwo starszego pokolenia w działaniach społeczeństwa obywatelskiego (Skibińska 2008, s. 58–59).

Od samego początku oferta programowa zakładała szeroki wybór tematyki dotyczący zagadnień psychologicznych, przyrodniczych, literackich, historycznych, medycznych i aktywności ruchowej (Spraw. 2004/2005, s. 3).

¹ Uwaga: Ten artykuł nie pretenduje do rangi całościowej, pogłębionej analizy funkcjonowania Gdańskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku w okresie minionego pięciolecia. Na takie kompleksowe opracowania przyjdzie zapewne czas i powstaną one wkrótce piórem któregoś z etatowych pracowników Uniwersytetu Gdańskiego. Niniejszy szkic stanowi raczej próbę refleksji na działalnością GUTW z perspektywy dwojga jego słuchaczy, których do tej pierwszej próby pisarstwa naukowego namówił opiekun Koła Naukowego przy tymże GUTW (dr Tomasz Maliszewski).

O trafności przyjętego programu świadczyło stale rosnące zainteresowanie uczestników poszerzaniem oferty edukacyjnej o dodatkowe zajęcia, w których znalazły się m.in. warsztaty choreoterapii, sekcja komputerowa, grupy artystyczne, dzięki którym słuchacze mogli udoskonalać posiadane i nabywać nowe umiejętności oraz ciekawie, dynamicznie rozwijające się Koło Turystyczno-Kulturoznawcze. W celu zapewnienia wysokiego poziomu merytorycznego zajęć, angażowani do ich prowadzenia byli znakomici popularyzatorzy wiedzy, wykładowcy akademicy Uniwersytetu Gdańskiego, Politechniki Gdańskiej, Akademii Morskiej, Akademii Medycznej w Gdańsku czy Towarzystwa Przyjaciół Gdańska. To z ich pomocą przygotowano wiele wykładów, których tematyka dotyczyła różnorodnych zagadnień, interesujących pomorskich seniorów.

Znaczące zaangażowanie uczestników wykładów oraz ich dociekliwość niejako „wymusiły” na organizatorach GUTW to, by podstawowa oferta edukacyjna charakteryzowała się nie tylko różnorodnością tematyczną, ale również zawierała prezentację przez naukowców własnych projektów badawczych wraz z efektami, które dane badania przyniosły. W tym celu zapewniono cykle wykładów specjalistów z różnych dziedzin nauki, sztuki, kultury, techniki, i środowiska naturalnego. Zadbano też o bieżące propagowanie wiedzy o Unii Europejskiej, historii Gdańska oraz regionu pomorskiego.

W konsekwencji dynamicznie rozwijającej się struktury GUTW w kolejnych latach dodatkowo powstawały:

- grupy lektoratów języków obcych;
- grupy zajęć ruchowych typu choreoterapia, aerobik, *tai-chi*;
- grupy warsztatów psychologicznych;
- grupy warsztatów komputerowych;
- grupy historii sztuki;
- warsztaty literackie, fotograficzne i plastyczne (Spraw. 2005/2006, s. 4).

Największym jednak zainteresowaniem słuchaczy cieszyły się wykłady podstawowe – zwłaszcza te, które pozwalały lepiej zapoznać się z mechanizmami ustroju społeczno-politycznego, szukaniu wskazówek, jak osoby starsze mogą radzić sobie efektywniej w trudnej rzeczywistości. Zwiększającą się frekwencją odnotowała z roku na rok tematyka medyczna, w przystępny sposób wyjaśniająca procesy towarzyszące starzeniu się i sposoby przygotowania się do ich następstw.

Znaczące zainteresowanie seniorów wzbudzały nauki społeczne, psychologia, pedagogika niosące odbiorcom wiele innych wartości. Zmiany zachodzące w psychice osób starszych, ich zrozumienie, by móc zauważyć pozytywne skutki nabywania wiedzy w późnym wieku, opisał już znacznie wcześniej prof. Aleksander Kamiński: „Wiemy już dziś wiele o tym, co sprzyja odroczeniu zgrzybiałości – jest to nade wszystko aktywność ceniona i użyteczna oraz żywa tendencja do zaspokajania zainteresowań. Użyteczna praca

i pozaosobiste zainteresowania – to dwa eliksiry wydłużające młodość poza sześćdziesiątkę” (Kamiński 1978, s. 375).

Tę trafną tezę, że na naukę nigdy nie jest za późno, również w okresie późnej dorosłości czy starości można i należy się uczyć, edukować, a nawet tworzyć znajdziemy również w wypowiedzi Aliny Matlakiewicz i Hanny Solarczyk-Szwec o zasadzie ustawiczności kształcenia: „Zasada ta wskazuje na całościowy charakter edukacji – od dzieciństwa po dorosłą starość, co oznacza, że obejmuje ona także cały system oświaty. Taka edukacja służy aktualizacji wiedzy, podnoszeniu kwalifikacji, nadążaniu za rozwojem nauki i techniki, a przede wszystkim zapewnia możliwość stałego rozwoju i wzbogacania osobowości. Oświata realizowana wg tej zasady powinna być demokratyczne dostępna dla wszystkich, otwarta na innowacje, pluralistyczna [...]. Proces kształcenia obok zadań poznawczych powinien realizować także zadania motywacyjne, rozbudzać potrzebę dalszego uczenia się, rozwijać zainteresowania, wdrażać do samokształcenia” (Matlakiewicz, Solarczyk-Szwec, s. 106).

Obok zajęć stacjonarnych na wydziałach uniwersyteckich dało się odczuć ogromną potrzebę wielu słuchaczy uczestnictwa w przedsięwzięciach na świeżym powietrzu. Wystąpiła presja bezpośredniego kontaktu z szeroko pojętą twórczością cywilizacyjną i artystyczną człowieka poza murami uczelni. Taką możliwość zapewniło samorzutnie zorganizowane przez słuchaczy Koło Turystyczno-Kulturoznawcze GUTW. Słuchacze uczestniczyli w wielu atrakcyjnych eskapadach terenowych, poznając głównie specyfikę i historię swojego miasta oraz w wycieczkach autokarowych w kraju i za granicą. Zwiedzanie muzeów, wystaw, uczestnictwo w koncertach Filharmonii Bałtyckiej stały się stałymi elementami działalności tej grupy.

Nawiązano też z inicjatywy tej grupy stałą współpracę z Towarzystwem Przyjaciół Gdańska, Centrum Informacji i Edukacji Ekologicznej oraz Akademicką Telewizją Edukacyjną (Spraw. 1–5, 2009, s. 4), co pozwoliło na głębsze sięgnięcie poznawcze do zagadnień astrofizyki, psychologii, ekologii i ochrony środowiska, prawa, literatury, historii czy wiedzy o Unii Europejskiej.

Niezwykła aktywność uczestników także innych grup Gdańskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku spowodowała, że organizowane były na terenie uczelni wystawy prac plastycznych i fotograficznych, w których wszystkie prace zostały wykonane przez samych słuchaczy, ciesząc się znacznym zainteresowaniem w środowisku akademickim (ibidem, s. 5).

Od lutego 2009 roku na terenie uczelni zapoczątkowane zostały również „Czwartkowe spotkania ze sztuką”, które zainaugurował dr Wojciech Owczarski, a jedno ze spotkań czwartkowych było poświęcone tematowi „Gdańsk w twórczości słuchaczy GUTW”, w którym aktywny udział mieli słuchacze warsztatów plastycznych, fotograficznych i literackich (ibidem, s. 7).

O skali przedsięwzięcia i jego randze świadczyć może dynamika rozwoju UTW w Uniwersytecie Gdańskim, który nie tylko znacząco zwiększył liczbę

uczestników w ciągu pięciu lat swego istnienia, ale również rozszerzył zasięg oddziaływania na inne ośrodki miejskie na Pomorzu: Pruszcz Gdański, Pelplin, Kartuzy (GUTW, 2009), co niewątpliwie stanowi interesującą wartość dodaną programu realizowanego przez uczelnię gdańską na rzecz aktywizacji seniorów.

Interesująco prezentują się dane ilościowe, dotyczące zarówno słuchaczy, jak i wykładowców GUTW za pięciolecie jego funkcjonowania (por. tabela 1).

Tabela 1. Wykładowcy/prelegenci i słuchacze Gdańskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku (2004–2009)

Rok akademicki	Wykładowcy i prelegenci			Liczba wykładów i prelekcji	Zajęcia - liczba godzin*)	Liczba słuchaczy GUTW (liczba słuchaczy w filiach GUTW)				
	profesor	doktor	magister			Gdańsk	Kartuzy	Pruszcz Gd.	Pelplin	łącznie
2004/2005	7	8	6	29	464	470	-	-	-	470
2005/2006	11	10	10	27	945	735	-	-	-	735
2006/2007	13	12	19	51	2378	770	-	-	-	770
2007/2008	9	16	17	50	2525	800	50	200	-	1050
2008/2009	17	10	26	52	2878	1250	70	220	180	1720

*) lektoraty, warsztaty, zajęcia ruchowe itp.

Źródło: Spraw. GUTW 1-5 (2009), *Sprawozdanie z działalności Gdańskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku za lata 2004/05 – 2008/09*, GUTW, Gdańsk, s. 3.

Zamierzenia i działania Gdańskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku stonkowo często znajdowały w ostatnich latach odbicie także w prasie regionalnej (por. np.: Armada 2008, s. 5, DB 2008, s. 6, Szcześniak 2008, s. 6, DB 2009, s. 7) i krajowej (Piłat 2009 wyd. int., Ellwart 2009, s. 19). Dynamiczną działalność Gdańskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku zauważył i odnotował w roku 2008 także na swoich łamach w artykule pt.: „Mit den Enkeln auf Augenhöhe” kwartalnik kulturalny „Polenplus”, ukazujący się w Luksemburgu, Austrii, Szwajcarii i Niemczech (Kutschke 2008, s. 90–91).

Uniwersytet Gdański, wychodząc naprzeciw stale rosnącym, szeroko pojętym potrzebom seniorów, podjął kolejną inicjatywę. W ramach witryny internetowej GUTW ustanowiono w roku 2008 odrębną stronę „Centrum Aktywności Seniorów” przy Gdańskim Uniwersytecie Trzeciego Wieku z propozycjami aktywnego spędzania czasu przez starsze pokolenie miasta Gdańska

w jego życiu kulturalnym. Program jest realizowany we współpracy z Gdańską Radą Seniorów przy Prezydencie Miasta Gdańska (zob. CAS, 2009).

Niebagatelną jednak rolę w zajęciach terenowo-poznawczych spełniło Koło Turystyczno-Kulturoznawcze z własną, bogatą ofertą, w której mieściły się wycieczki rekreacyjne, zwiedzanie muzeów oraz wystaw kulturalnych, nie tylko w Trójmieście. Słuchacze uczestniczyli w koncertach organizowanych przez Polską Filharmonię Bałtycką, a dzięki współpracy z Teatrem „Wybrzeże”, Operą Bałtycką oraz Operą Kameralną w Sopocie mogli korzystać z promocyjnych ofert przygotowanych specjalnie dla słuchaczy GUTW. Szczególnie dobra współpraca z Akademią Sztuk Pięknych w Gdańsku pozwoliła na przeprowadzenie wizyt studyjnych, gdzie pracownicy naukowcy, dr Marek Średniawa oraz dr Marek Adamczewski, odsłaniali warsztatowe tajniki kształcenia artystów, architektów czy dizajnerów, przyszłych twórców współczesnej kultury. Przy kolejnych wizytach dr Jacek Friedrich omawiał mało znane dzieje odbudowy powojennej miasta Gdańska, o roli ówczesnych pracowników naukowych jeszcze Państwowej Wyższej Szkoły Sztuk Plastycznych w tym niezwykle trudnym dziele odtworzenia po wojnie prawie całkowicie zniszczonej zabytkowej zabudowy starego miasta. Następnie słuchacze uczestniczyli w cyklu wycieczek pt. „Gdańsk jakiego nie znaliśmy”, doświadczając uroku opowieści o historii i tradycjach Gdańska w trakcie profesjonalnego oprowadzania przez przewodnika mgr. Marka Chomickiego. Po zakątkach i wnętrzach pięknych secesyjnych kamieniczek Starego Miasta oprowadzał mgr Piotr Mazurek – przewodniczący Towarzystwa Przyjaciół Gdańska. Zaproszony na wykłady ogólne dla słuchaczy GUTW, już na stałe związał się z uczelnią, prowadząc wiele ciekawych prelekcji i kontynuując grupowe zwiedzanie historycznych części Trójmiasta.

W okresach wiosenno-letnich Koło Turystyczno-Kulturoznawcze organizowało poznawanie wschodnich rubieży Rzeczypospolitej, wycieczki nad morza w góry oraz znacznie dalsze i bardzo atrakcyjne dla uczestników – za granicę: do Berlina, Wiednia i Pragi. Podczas każdej z wypraw zdobywano nową wiedzę, która była dokumentowana fotograficznie i literacko – często z humorystycznymi opisami wydarzeń. Członkowie Koła okazywali się również dobrymi ambasadorami GUTW, godnie reprezentując macierzystą Alma Mater wszędzie tam, gdzie się pojawiali. W wyniku tego niejednokrotnie odwiedzane instytucje, organizacje czy gminy wyznaniowe zapraszały słuchaczy do uczestnictwa w kolejnych przedsięwzięciach edukacyjnych i kulturalnych.

Wydaje się, że sprawna organizacja, co ma szczególne znaczenie w przypadku osób starszych, i atrakcyjność corocznych ofert spowodowała, że wzrosła z roku na rok liczba członków Koła, ale z jego działań chętnie korzystali również pozostali słuchacze GUTW.

Ukoronowaniem kilkuletniej, całkowicie samorządnej, działalności grupy była propozycja prof. dr hab. Marii Mandel – obecnej Prorektor ds. Kształcenia Uniwersytetu Gdańskiego powołania Towarzystwa Naukowego przy Uniwersytecie Gdańskim „Edukacja bez granic”, które powinno wykorzystać

doświadczenia Koła Turystyczno-Kulturoznawczego i zagospodarować zainteresowania uczestników Uniwersytetu Trzeciego Wieku związane z edukacją regionalną i międzykulturową. Towarzystwo Naukowe powinno tworzyć ramy do poznawania specyfiki instytucji kulturalnych: teatru, opery, filharmonii, muzeów, księżnic, bibliotek etc. oraz ich roli kulturotwórczej i oświatowej w Trójmieście, do głębszej analizy różnorodności wyznaniowej w istniejących religiach, aż po przedsięwzięcia stricte akademickie – związane z badaniem motywów i form uczestnictwa w oświacie i kulturze osób starszych (Program TN, 2009). Zgodnie z wolą członków Koła Turystyczno-Kulturoznawczego opiekunem naukowym nowo tworzonego Towarzystwa Naukowego został dr Tomasz Maliszewski – pracownik naukowy Uniwersytetu Gdańskiego, specjalizujący się m.in. w badaniach nad dziejami i współczesnością edukacji dorosłych. Korzystając z przychylności i poparcia uczestników Koła, opiekun naukowy nadał nowy ton i wzmógł motywację przyszłych członków Towarzystwa Naukowego do dalszej aktywności w tej dziedzinie – prezentując m.in. analizę modelu edukacji dorosłych w Szwecji, do którego – zdaniem autorów artykułu – powinno się dążyć w polskich warunkach na podstawie badań własnych w tym zakresie i opublikowanych prac (Maliszewski 2007, Maliszewski 2008)².

Na potrzeby członków Towarzystwa założona została biblioteczka z książkami tematycznymi o seniorach i ich problemach społecznych, rozwiązaniach stosowanych w Polsce i za granicą w tym zakresie etc. Liczy ona coraz więcej woluminów. Znajdują się w niej także numery współczesnych polskich periodyków z zakresu edukacji dorosłych – m.in. „Edukacji Dorosłych” i „Rocznika Andragogicznego”. To stamtąd właśnie zacerpnięto np. artykuł prof. dr hab. Ewy Skibińskiej pt.: „Proces kształcenia seniorów”, który wzbudził szeroką dyskusję wśród uczestników działań Towarzystwa Naukowego przy GUTW. Autorka pisała tam bowiem między innymi o uniwersytetach trzeciego wieku:

„Z jednej strony proponowano utworzenie uczelni dla masowego odbiorcy, która zajmowałaby się przede wszystkim zagospodarowaniem czasu wolnego słuchaczy, a z drugiej – powołanie uczelni o charakterze bardziej elitarnym, oferującej wiedzę naukową najwyższej jakości. Za drugim modelem opowiadała się jednoznacznie profesor Olga Czerniawska, która pisała o poszanowaniu słuchaczy uniwersytetów w rolach studentów i wynikającej stąd dbałości o jakość kształcenia. UTW nie chce dawać namiastek wiedzy, nie chce być instytucją oświatową »na niby«, dogadzającą, niewymagającą wysiłku intelektualnego, psychicznego, fizycznego. Chce służyć dialogowi, tzn. spotkaniom osób i kultur, przeszłości i terażniejszości. Być może brzmi to

² Nie tylko członkiniom i członkom Koła Naukowego, ale wszystkim słuchaczom GUTW na długo w pamięci pozostał także referat dr. Tomasza Maliszewskiego pod przewrotnym tytułem „Siwym włosom nauka nie przystoi...”, inaugurujący rok 2008/2009 w Gdańskim Uniwersytecie Trzeciego Wieku.

zbyt patetycznie, jednak starość jest taką fazą, w której czas poświęcany na to, co nie angażuje do głębi, co jest byle jakie, jest czasem straconym bezpowrotnie. Rodzi pustkę i rozterki. Dlatego UTW, jeśli ma służyć ludziom starszym, musi czuwać nad tym, by nie ulegać procesom komercjalizacji i łatwizny (Czerniawska 1987). Część polskich uniwersytetów realizuje powyższy model, zgodny z modelem francuskim” (Skibińska 2008, s. 58).

Z całą pewnością można stwierdzić, że drugi z wymienianych przez E. Skibińską modeli jest tym, za jakim opowiedziałyby się większość słuchaczy Gdańskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku. Pewnym jest bowiem, że – jak stwierdzili na spotkaniach członkowie TN – Nie chcemy być tylko przedmiotem badań, ale sami być świadomi naszych możliwości i w takich badaniach czynnie uczestniczyć.

Powyższa konstatacja pozwala zauważyć, że aktywność grupy seniorów w zakresie poznawczym i rekreacyjno-turystycznym jest działalnością specyficzną, nie poddającą się standardowemu sformalizowaniu tam, gdzie jest potrzebna spontaniczność, sprawność szybkiego reagowania na dziejące się wydarzenia i potrzeby uczestników, by uczestnicząc w przedmiocie badań wypełniać skutecznie cele kształcenia seniorów: zrozumienia świata połączonego z umiejętnością jego interpretacji, gdyż inaczej niemożliwe staje się uczestnictwo starszego pokolenia w działaniach społeczeństwa obywatelskiego (Skibińska 2008, s. 58–59).

Pozyskane doświadczenia ukazują, że starannie dobrana oferta edukacyjna, uwzględniająca możliwości percepcyjne słuchaczy w starszym wieku, trafiająca swoją atrakcyjnością w ich potrzeby i możliwości, znajduje natychmiastowy oddźwięk w aktywności szerokiej rzeszy uczestników GUTW. Zajęcia stacjonarne – propagujące współczesną wiedzę, warsztaty tematyczne – doskonalące posiadane już umiejętności, koła zainteresowań – realizujące potrzeby poznawcze, nakreślane często przez samych uczestników, stanowią dobrą motywację do wyzwolenia u trójmiejskich seniorów chęci nie tylko do biernego odbioru treści zajęć GUTW, ale do czynnego w nich uczestnictwa, a przede wszystkim – do twórczego zaspokajania własnych aspiracji. „Wiedza stała się nieodłączną częścią życia ludzkiego, budującą fundamenty cywilizacji. Przekazywana z pokolenia na pokolenie umożliwiła nie tylko osiągnięcie wysokiego stopnia techniki, ale też wielostronny rozwój sfery duchowej człowieka poprzez kulturę. Poznając arkany współczesnej nauki, techniki i kultury, słuchacze GUTW będą mogli szerzej poznawać naturę świata i przede wszystkim samych siebie, by móc lepiej zaspokajać własne potrzeby we współczesnym świecie” (Andrzejewski 2005).

Bibliografia

Armada Z. (2008), Wakacje seniora w Trójmieście, „Gazeta Wyborcza” (Trójmiasto) z dn. 12–13 lipca 2008 r., s. 5.

DB 2008, Coraz więcej osób chce się uczyć; Od historii sztuki do aerobiku. Rozmowa z prof. Marią Mendel z Rady Programowej GUTW, „Dziennik Bałtycki” z dn. 30 września 2008 r., s. 4.

DB 2009, Szturm seniorów na uczelnię, „Dziennik Bałtycki” z dn. 29 września 2009 r., s. 7.

Ellwart B. (2009), Letnie propozycje dla seniorów, „Magazyn Solidarność” nr 525/526, s. 19.

Kamiński A. (1978), Studia i szkice pedagogiczne, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.

Kutschke M. (2008), Mit den Enkeln auf Augenhöhe, „Polenplus” nr 1, s. 90–91.

Maliszewski T. (2007), Szwedzkie uniwersytety ludowe – spojrzenie z drugiej strony Bałtyku, „Edukacja Dorosłych” nr 1–4 (54–57), s. 49–68.

Maliszewski T. (2008), Akademickie tredje uppgift a oświata dorosłych w Szwecji, „Rocznik Andragogiczny 2007”, Akademickie Towarzystwo Andragogiczne, Warszawa, s. 97–111.

Matlakiewicz A., Solarczyk-Szwec H. (2005), Dorośli uczą się inaczej. Andragogiczne podstawy kształcenia ustawicznego, Wydawnictwo Centrum Kształcenia Ustawicznego w Toruniu, Toruń.

Program TN (2009), Program Towarzystwa Naukowego przy Uniwersytecie Gdańskim „Edukacja bez Granic”, (przyjęty dn. 25 marca 2009 r.) (mps), Gdańsk.

Skibińska E. (2008), Proces kształcenia seniorów, „Rocznik Andragogiczny 2007”, Akademickie Towarzystwo Andragogiczne, Warszawa, s. 57–80.

Spraw. GUTW (2004/2005), Sprawozdanie z działalności Gdańskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku za rok akademicki 2004/2005 (mps), GUTW, Gdańsk.

Spraw. GUTW (2005/2006), Sprawozdanie z działalności Gdańskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku za rok akademicki 2005/2006 (mps), GUTW, Gdańsk.

Spraw. GUTW (2006/2007), Sprawozdanie z działalności Gdańskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku za rok akademicki 2006/2007 (mps), GUTW, Gdańsk.

Spraw. GUTW 1-5 (2009), Sprawozdanie z działalności Gdańskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku za lata 2004/05 – 2008/09 (mps), GUTW, Gdańsk.

Statut TN (2009), Statut Towarzystwa Naukowego „Edukacja bez granic” przy GUTW z dn. 25 marca 2009 r. (mps), Uniwersytet Gdański, Gdańsk.

Szcześniak K. (2008), Seniorzy z indeksem, „Dziennik Bałtycki” z dn. 9 października 2008 r., s. 6.

Uchwała (2004), Uchwała nr 50/04 Senatu UG z dn. 21 października 2004 r. w sprawie utworzenia Gdańskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, Uniwersytet Gdański.

Netografia

CAS (2009), Centrum Aktywności Seniorów przy Gdańskim Uniwersytecie Trzeciego Wieku, <http://seniorzy.ug.gda.pl> (otwarcia wielokrotne).

Piłat E. (2009), Seniorzy chcą się uczyć, ale w Krakowie mają bardzo małe szanse, „Dziennik Polski” z dn. 18 lipca 2009 r., <http://www.dziennikpolski24.pl/Artykul.100+M55756439556.0.html>

- GUTW (2009), Gdański Uniwersytet Trzeciego Wieku, <http://www.ug.gda.pl/pl/gutw/?tpl=glowna> (otwarcia wielokrotne).
- Polenplus (2009), <http://www.polenplus.eu> (otwarty: 20-11-2009).
- TN (2009), Towarzystwo Naukowe Słuchaczy GUTW przy Uniwersytecie Gdańskim „Edukacja bez Granic”, http://www.ug.gda.pl/pl/gutw/?tpl=tow_nauk_gutw (otwarcia wielokrotne).
- UG (2009), http://www.univ.gda.pl/pl/dz_org/prawo/us/2004/pazdziernik.htm#50 (otwarty: 12-12-2009).
- Andrzejewski K. (2005), Wypowiedź przedstawiciela słuchaczy na zakończenie I roku akademickiego Gdańskiego Uniwersytetu Trzeciego Wieku, <http://www.univ.gda.pl/pl/gutw/?tpl=podsumowania/zakonczenie05> (otwarty 22-01-2010)

Summary

The Gdańsk University of the Third Age (GUTW) as a source of inspiration for the self-development of Pomeranian senior citizens

Key words: Gdańsk University of the Third Age, education of senior citizens, educational and cultural activity of elderly people

The aim of this article is to introduce the origins and work of the Gdańsk University of the Third Age, which celebrates its fifth anniversary this year. The GUTW operates within the organisational framework of the University of Gdańsk and was established by a resolution of the University Senate in October 2004.

The article's authors focus in particular on the educational role that the GUTW plays in the Tri-City community of older adults by meeting their needs in terms of lifelong learning. The students' participation in the lectures and workshops has become an inspiration for a group of students to take up activities which go beyond the GUTW curriculum, for instance to participate more consciously in culture, program their self-development and join others in developing interest groups and their agendas. One example of an interest group activity is the Education Without Borders GUTW Student's Scientific Group, which operates under the scientific guidance of Tomasz Maliszewski Ph. D. to carry out its projects in the educational and cultural milieu of the Gdańsk Coast and allow its members to fulfil their own research aspirations.